

Felelős szerkesztő: HALÁSZ IMRE. Szerkesztőség: Franklin-Társulat épületében (egyetem-utca 4.)

KÖZÉRDÉK

POLITIKAI NAPILAP.

Kiadó-tulajdonos: HALÁSZ IMRE. Franklin-Társulat épületében (egyetem-utca 4.) ELŐFIZETÉSI FELTÉTELEK: Egy évre... 20 ft.

A KÖZÉRDÉK

Előfizetési ára: Egy hóra... 1 ft 80 kr. Negyedévre... 5 „ „ Félévre... 10 „ „ Egy évre... 20 „ „

Budapest, február 1.

Hallottuk Lónyay grófot is. Két óráig tartott beszéde nem „nagyszabású” politikai program. Semmely fölétele közéletünknek egész nagy kárát okozhatna.

Nehéz volna ma már határozott ítéletet mondani mindazon pénzügyi javaslatok fölött, melyeket Lónyay gróf... De midőn Lónyay gróf ezen gyakorlati felfogását örömmel konstataált...

államháztartás egyensúlyának lehetőleg gyors helyreállítása körül; másrészt lehetetlen meglepetésünket nem fejezni ki a fölött, hogy ő is a Somssich-féle jelszóhoz közeledett...

De midőn Lónyay gróf ezen gyakorlati felfogását örömmel konstataált, midőn érdemtelül tulajdonítjuk neki azt, hogy igyekezett a frázisok és nagyszabású ideák politikáját mellőzni...

helyes politikai érzelme is igazat ad nekünk — sem egy „program”, sem egy három évre kiterjedő pénzügyi kimutatás, vagy előterjesztés; — hanem oly gyakorlati intézkedéseknek haladéktalan követését kereszttelvetel, melyek már 1875 és 1876-ban gyakorolják hatásukat államháztartásunkban.

A töröcszt. — mártóni egyház-közösség nem tud nyugodni a korona azon elhatározása ellen, mely az ottani panslavistikus szellemű iskola beállítását mondta ki, oly módonben üzi az igazat, melyet az állam tekintélyének sérelme nélkül tölteni nem lehet.

A bukovinai magyarok betelepítése ügyében számos törvényhatóság kérelmezett már az országgyűlésnél. Ezen kérvények figyelembe vétel végett a miniszteriumnak adatnak ki. A mostani körülmények az ily tervek keresztültelére nem igen kedvezők, azt hisszük azonban, hogy a miniszterium ennek dacára figyelmeztet fog fordítani az ügyre is, mely nagy fontossága, s melynek megoldása nem is tartozik a lehetetlenségek közé.

A szerb Matieva ügyének vizsgálására kiküldött Flatt kormánybiztos múlt hó 28-án kezdte meg működését.

A bukovinai magyarok betelepítése ügyében számos törvényhatóság kérelmezett már az országgyűlésnél. Ezen kérvények figyelembe vétel végett a miniszteriumnak adatnak ki. A mostani körülmények az ily tervek keresztültelére nem igen kedvezők, azt hisszük azonban, hogy a miniszterium ennek dacára figyelmeztet fog fordítani az ügyre is, mely nagy fontossága, s melynek megoldása nem is tartozik a lehetetlenségek közé.

A szerb Matieva ügyének vizsgálására kiküldött Flatt kormánybiztos múlt hó 28-án kezdte meg működését.

lati művészet egy remek alkotása volt. Az előbbiről más helyen bővebben szólnunk. Itt Bartal beszédjének főmozzanatait emeljük ki röviden. A képviselőház meglepetve hallgatta a kereskedelmi miniszter beszédét, mely nem annyira védte a kormány politikáját, mint inkább támadta azon tényezőket, melyek a multnak abnormitásaiból fejlődtek ki, ma már veszélyes játékok tizhettek bármily kormány politikájával.

Először is a fordításokról mondottakra reflektáljak. Hogy a szüret után

Vas Gyuró és a Kisfaludy-társaság.

Vas Gyuró a Közérdek mai számában „Szépirodalmunk és a Kisfaludy-társaság” cím alatt egész „bőjti predikációt” közöl, farsang közepén. „Jó, hogy maga is annak mondja. Valóban, igaz bójtben, az ilyen predikációk nem járnak meg, farsang közepén megjárják, vagy mint a ki nem aludt egésznek mámorának és katenjammerének jelei, vagy mint rozsa farsangi tréfák.

bőngésző kritika találhat a talált is a Molliére — s egyéb — fordítások közt darabokat, melyeknek elcsúszott voltát alig lehet megtagadni; az meg lehet, nem minden kerül egyformán. A Shakespear-fordítások közt is nagy a különbség, pl. az Arany János fordításai az enyémek között. A Molliére-fordítások közt is egyik jobb, a másik gyengébb. De vajon a társaságot lehet-e okozni azért, a mi a fordított különböző képességében, ugyanazon fordítónak is különböző szerkesztésében, s végre magának a dolognak a természetében fekszik? A társaság a Shakespear-fordításoknál Vas Gyuró által is megdicsért lelkiismeretes kritikával jár el minden kiadvány, s jelszava a Molliére-fordítások irányában is. — Két, esetleg három bírálónak adja ki, a kik — egész az analógia menő, de az ügy érdekében álló, — aprólékos, sorról sorra való bírálatokat, észrevételeket adnak jelentésükben. Ha a fordítás általában s egészben megíti a mértéket s elfogadható, az észrevételek közöltetnek a fordítóval s még nem volt eset, hogy fordító az egyik figyelembe ne vette volna. Ha még is az egyik fordítás gyöngébb a másiknál: azon a világ semmi társasága és semmi Vas Gyurója sem segíthet. — A társaság kiadja azt, a mi az általános irodalmi s műfordítási színvonalnak megfelel, sajnája, hogy nem adhat mindig kifogástalan remeket, de nem tehet róla. Vas Gyuró bántja az is, hogy Ponsard egy vagy két darabja megelözte a Milton, Dante, Tasso, Ariosto fordítását. Mintha bizony a Divina Comédia, a Paradise Lost-ot, a diühögő Orlandót stb. csak meg kellene rendelni valakinek, hogy a következő havi ülésre adja be. A kérdés az: Ponsard neheztelt műve megdicsérelte-e, hogy lefordították vagy nem? Erre nézve lehet Vas Gyurónak saját véleménye s nincs hajlamom vele e fölött vitálokni. De ne beszéljen oly könnyedén a sorrendről. Legyen meggyőződés, hogy ha valaki a Divina Comédia jó fordítását benyújtáná, a társaság ünnepnek tartaná azt a napot, melyen annak első sorban kiadását határozhatná el. — Épen az a baj, mondja Vas Gyuró, hogy a társaság ölébe

tett kezékel várja a sült galambot. De ismétlem, Dantet megdicsérelni nem lehet, mint a szisztem. S a társaság, ha meg tudja, hogy valaki csak foglalkozik egy vagy más művel: azt buzditni, felhívni, sirtégni nem rest. Székács és Zichy A. Horáz fordításai alkalmából maga az előzők tizindítványt, hogy teljes Horáz adására kéresek föl. Mikor én Dantéból egy pár énekkel kísérletet adtam: a társaság kebelében buzditó felhívásokat nyertem az egész fordítására. — Tehet-e arról a társaság, hogy az órási föladatra gyengének érzem magam, s a gyöngéség érzete még ambíciómmal is erősebb, mely pedig nem hiányzik oly dicső feladat becsületes megoldására iránt? — S hogy más sem igen vár oly könnyen bele, mint pl. egy ponsardi darab fordításába?

Vas Gyuró — egy oldalvágással a karácsonyi aranyakat kuporgató akadémiára (erről ismerek rád, maszk!) — nem szeretné ha a fölésgázott igényű kritika a józan és üdvös mértéket kiejtené kezéből. Előbb az elhamarkodásról s a laza kritikáról panaszokot. Eza panasz vagy az az aggyál-e a jogosult?

Fő vádja Vas Gyurónak, hogy a Kisfaludy-társaság a műfordítások kiadása mellett elhanyagolja az eredeti irodalmat. Először: az utóbbi három évben mennyi fordítványt adott fölölöknek, s mily kevés eredeti: egy régtől versgyletemény egy kiadását, s egy verses regényt egy nem tagtúl. De elhallgatja pl. a Szüligeti nagy dramaturgiai művet; e a Gregussnál megrendelt Shakespear-monografiát, melyet időközben az akadémia hasonló nagyságú megrendelés tette feleslegessé; el a szintén Gregussal készült Aesthetikát.

beszélyel, ugymond, lépten-nyomon találkoznak mai napság. Vajjon hol? s kivált oly kisebb költői beszélyel, mint például Szép Ilonka. En egyvel sem találkoztam mostanság (nem mondom: olyan jóval, hanem csak e fajtával) s megköszönöm, ha Vas Gyuró utba igaztana, hol találkozhatom.

István, Győző Kálmán, Szapary Gyula gróf, Pauller Tivadár, Trefort Agoston, Bartal György, Zichy József gróf, Szende Béla, Pejacsevich Péter gr. W. Wenckheim Béla báró.

A mult ülések jegyzőkönyve felolvastatván és szövegét nélkül hitelesítették.

Először bemutatja Mosonmegyeri feltevést a magyar korona fölállításának helyén 6 főségre által emeltetett kápolnának országos költségű leendő fenntartása. — Tencsényi város feltevést a Bukovinában élő magyarok hazatelepítése iránt. Babes Vince Ó-Moldova helység köré nyújtja be az ottani szolgabíró által elküldött törvényesítés orvoslása iránt. — A körvénnyel szolgáló utasítatnak. Ezután elnök bemutatja mindazon beadott irományok kimutatását, melyek elcélzetlenül maradtak. Ki fog nyomatni és szétosztani.

Molnár Antal a körvénnyel bizottság jelentését nyújtja be. Szombaton fog tárgyalni.

Naprenden van az 1875. évi államköltségvetés általános tárgyalásának folytatása.

Lónay Menyhért gr.

Előrebocsátja, hogy a helyzet komolyságot mélyített, van határozat, sőt többégyre nemkülözött a szónoklás gyakorlatát, bocsánatot kér, hogy a múlt és tárgy fontosságát nem felejtette meg. A helyzet nagyszámú fogva előadás hozzászólása. A helyzet azért nem tartozik azok közé a kik reménytelenül tekintenek a jövőbe. A helyzet súlyos; az abból kibontakozás nagy áldozatokat, nélkülözést és határozott cselekvést fog kívánni, és az, a ki úgy van meggyőződve, mint szülő, hogy az irányban hozandó határozatok az ország önállóságát, alkotmányosságát és befolyását veszítik, azok nem tartoznak a jövőbe. A helyzet azért nem tartozik azok közé a kik reménytelenül tekintenek a jövőbe. A helyzet súlyos; az abból kibontakozás nagy áldozatokat, nélkülözést és határozott cselekvést fog kívánni, és az, a ki úgy van meggyőződve, mint szülő, hogy az irányban hozandó határozatok az ország önállóságát, alkotmányosságát és befolyását veszítik, azok nem tartoznak a jövőbe.

A jelen aggodalmas helyzetből menekülni, sőt a nemzet számára állandó jobb jövőt biztosítani — ismétlem — egyedül töltnék függ.

A jelen században más nemzetek is voltak hasonló aggodás helyzetben, melyre rendszeres nagy háborúk és azok végett hozott áldozatok sodorták. Legyen nekünk is, kik magunk vagyunk okai a válságok helyzetnek, bátorítsunk az abból való menekülésre feltétlenül szükséges eszközök alkalmazására. (Helyes! Helyes! Jobb!)

Melyek ezen eszközök? Nézetem szerint a következők: (Halljuk! Halljuk!)

Először: A költségvetési előirányzat készítésénél a miniszteriumban és annak alkotmányos tárgyalásánál a parlamentben kell hozni azon változtatásokat, melyek folytán jövőben az elküldött hibák ne ismétlődjenek.

Másodszor: Már most kell szorosán körvonalazni egy nemzet adóképeségéhez és az állam szükségleteihez mért rendes költségvetést, egy szóval oly normal-budgetet, melynek folytán lehetőleg rövid idő alatt az egyensúly az államháztartás helyre álljon és annak fenntartása biztosítsa legyen a takarékosnak következő keresztülvitele és az államjövőképességének nélkülözhetlen fokozása által.

Harmadszor: Haladéknél eltekinthetünk mindazon nemzetgazdasági és pénzügyi rendszabályokat, melyek a nép anyagi jólétét és ennélfogva adóképeségét előváltják, hogy a reál sulyosodó terhek elviselni képesek legyen. (Helyes! Jobb!)

Negyedszer: Szólani kívánok azon rendkívüli rendszabályokról, melyeknek alkalmazása nélkül nézetem szerint a siker nem biztosítható.

Azután a szónok előadja az angol és francia pénzügyi rendszer közti különbséget. Angliában a miniszterelnök nemcsak befolyást gyakorol a pénzügyekre, hanem felelősséget is vállal azokról. Nálunk 48-ban a francia tárcarendszert fogadták fel. — Azért — ugymond — nálunk mindinkább kifejlesztődött azon irány, hogy minden miniszter egyedül a tárca-érdeket, nem pedig a közös pénzügyi érdekeket tartotta irányadóknak. 1867-ben, midőn a törvényhozás nekem felhatalmazást adott nemcsak a közjövőképesség beszédesére, de egyszerűsége a kiadások iránt teendő intézkedésekre nézve is, ezen a tárca-miniszterek által gyakorolt irány nem fejlődhetett; de volt is eredménye, a mennyiben 3,600,000 forint kedvezőben fejeztett be ezen év, mint előirányozva volt. Az 1868-iki költségvetés előirányzata alkalmával még a pénzügyi érdekek bírtak tulsúlyal. 1869-ben kezdődött a külön tárcaérdekek tulsúlya s az 1870-iki költségvetésnél már teljes mérvben érvényesítet magát. Ekkor már én se voltam képes ez irányban ellentánni az azóta minden utódom kivétel nélkül meghajolt ezen irány előtt. Egy másik, nem kevésbé fontos körülmény, nem tartozkodom kimondani, azon eljárásban mutatkozott, melylyel a törvényhozás a pénzügyeket a mai napig tárgyalta. Ha idővel a történelem bírálni fogja a magyar történelem fejlődését a lefolyt 7 év alatt, méltán azt fogja mondani, hogy talán soha se volt törvényhozás, melynek 7 éven keresztül ritka következetességgel annyi idő pazarolatát volna, minden siker nélkül, sőt rossz eredménnyel az államháztartás tárgyalásához, mint a mi törvényhozásunknál 1868-tól 1874-ig. (Igaz! Igaz! a jobb!)

Bizonyára meg fogja róni azon kezdettől fogva szokássá vált eljárást, hogy hosszantartó előkészítő pénzügyi bizottság tanácskozáskor után, melyek tartama alatt a ház rendszeres szünetét, hosszú vitákban pazarolta idejét és végül rendszeres megszavazata azt, mit a pénzügyi bizottság javaslatba hozott.

A nép képviselőinek mindenütt egyik kiváló és nagyfontosságú feladata az adózó nép érdekeit megvéni, s ennek érdekében a takarékoságot érvényesíteni. — Ennélfogva más országokban számosak az esetek,

midőn a kormány által előterjesztett költségvetés tételét a ház leszállította, de ezt követően az országgyűlés a költségvetés tárgyalásánál a helyes gyakorlat kifejlődött, a kormány által előterjesztett tételket felelősen, vagy egyes felelős tételket a költségvetés tárgyalása alatt lejjebb szállítani, nincs gyakorlatban. (Igaz!)

Nálunk ellenkező gyakorlat fejlődött. Így az 1870-iki költségvetés tárgyalásánál egyes indítványok elfogadásáig a kiadási tételket azon egyben a miniszterium előirányzatánál 1,200,000 forinttal emeltettek; az uti vámkör és a hirlapbélvétel eltolása és az újonnan felvett házak földterhelmentesítési járulékfizetésétől való felmentése által az államjövőképesség a ház egyben tagjainak kezdeményezése folytán leszállították. (Egy hang balról: Miért ne emelték?)

Jó pénzügyi politikát nem hoztak oly intézkedések, melyeknél fogva a miniszterial rendszere magában nem történik gondoskodás, hogy a kormány előirányzatának készítésénél a pénzügyi érdekek kormányzati rendszerben kellő súlyt nyerjenek, továbbá, ha szabálykint fel nem állítatik, hogy a költségvetés tárgyalása alkalmával a házban a kiadási tétel felcserélése vagy az államszükségletek fedezetére törvényileg megállapított jövedelmek leszállítása iránt indítványt tenni vagy határozatot hozni megengedve ne legyen. Ha azonban szükséges mutatkozik oly több kiadásnak vagy jövedelmek leszállításnak, mely a budgetben nem felel meg, etre nézve külön törvényekben történjen intézkedés.

Nem csekély befolyással volt továbbá a jelen sajnos pénzügyi állapot előidézésére az alkotmányos és felelős kormányzat fogalmával ellentétben álló azon gyakorlat, melynek folytán a képviselők határozatok által egyes befolyást gyakorolt a kormány tendóiré. (Igaz! Igaz! Jobb!)

Az 1867-ben alakult miniszterium hibáinak tekintem, hogy ily gyakorlatnak a fejlődését megengedte. Így hiszem, az alkotmányos fogalmak szerint a kormány tendóiré megszabják a törvények; tehát az, mit a ház megállapított és a felség szentesített. Nálunk más gyakorlat kapott lábra. Hogy többet ne említsék, az 1865/8. kézzel rendelbeli határozat hozott a min. kezdeményezése, sőt meghallgatása nélkül, melyek az államjövőképesség növelését előlélyest gyakoroltak. Emlékeztetem a t. házat azon határozatokra, melyek a fúmei vasút tárgyában hoztak és főképp az 1868. decz. havában egyes képviselő indítványa és a vasúti bizottság jelentése alapján hozott határozata három rendbeli új vasutvonalnak kamatbiztosítás mellett engedélyezése iránt.

Azóta is folyton a képviselőház nemcsak a pénzügyi, de többnyire adminisztratív dologban utasító határozatokat hozott a kormányra nézve, melyek a parlamentaris kormányzatnak a felelőség elvén és az országgyűlésnek törvényhozási és ellenőrző de nem adminisztratív működésén nyugvó rendszerével ellentétben állottak.

Hogy a helyes pénzügyi politikának megállapítása végett általán jelzett feltevések teljesüljenek, — arra egyszerű mód ajánlok: állapítsuk meg a viszonyainkhoz mért rendes költségvetést.

Ez iránti nézetemet a 21-es bizottságban is előadtam. A jelen pénzügyi viszonyok között annak megállapítását határozottan szükségesnek tartom.

Nem lehet feladatunk jelen beszédeimben a rendes, azaz a normal-budget természetéről részletes magyarázatba bocsátkozni; csak azt jegyzem meg, hogy oly rendes költségvetés érték, mely tekintetbe veszi az ország adóképeségét és azon áldozatok mérvét, melyeket az adóképeség csökkentése nélkül az ország elviselni képes ma és a közel jövőben; másrészt ezen állandó és biztos jövedelmek alapján állapítja meg az államkiadások mérvét is.

Én azt hiszem, hogy a helyes pénzügyi politika feladata nem lehet egyéb, mint ily rendes költségvetést biztosalapon mielőbb keresztül vinni, és mert a mi adott viszonyaink annak keresztülvitelét az első évben nem engedik, feladatunk már most tisztában jönni az iránt, mely módok és eszközök által és mily időben érhető ily rendes költségvetés. Mindaddig, míg előttünk nem fog állani ezen lépezetes fejlődés, míg főbb tételben ki nem lesz fejezte államjövőképességünk rendezésének fokozatos előhaladása, mindaddig a bizonytalanság aggasztó érzete néhez fog nekünk tenni a kívánt áldozatok megszavazását és a nemzetnek a terhek elviselését.

Megvallom, én azt óhajtottam volna, hogy midőn az országgyűlés a jelen évi költségvetés tárgyalására összejön, ily előterjesztés legyen előtte, mely nem csak az 1875. de az 1876 és 1877-iki évre is kimutassa a helyes pénzügyi politika szerint államháztartásunknak lépezetes rendezését. (Helyes!)

Ha ily előterjesztés felkündök előtünk, én részemről készséggel járulok, melyk ily rendes költségvetés és egy jobb pénzügyi jövő biztosítására szükségesek.

Számosak azon előnyök, melyek egy rendes költségvetés megállapítása folytán előállanak. Mindenekelőtt meg lévén állapítja a helyes pénzügyi politika, a pénzügyminiszter állása a tárca-miniszterek irányában meg lenne könnyítve, miután a változás alá nem jöhet határozott tétel fordítható csak az egyes tárcaik javára. A képviselőház, mely a lefolyt hét év alatt idejének nagyobb részét a költségvetés tárgyalására fordította, miután három átméleti év szükséges a rendes költségvetés behozatalára, ezt egyszer a képviselőház megállapításán, három évre nyerne szabad időt az elintézésre váro fontos törvényjavaslatok tárgyalására. De semmi se lenne képes az államhittelt annyira emelni, mint ha már három év alatt az egyensúly elérve és fenntartása biztosítva lenne. Megnyugtatólag hatna az az adózó népre is, hogy ha az egyensúly helyreállítása végett megvárja a képviselőház, hogy a költségvetés tárgyalására, az újabb áldozatok hozatala rendez viszonyok között nem fogna tőle követelhetni.

Bélatom, hogy a mai viszonyok között

lyóvá teendő kölcsönből 6 millió lenne fordítható, de már az 1877. évben a költségvetésnek teljes egyensúlyba kellene lendülnie.

Először: a nép aránylagos anyagi ereje legyen mérvadó az államháztartás megállapításánál,

másodszor: hogy az államjövőképesség csak oly szükségletek fedezésére fordítható, melyeket a közérdek követel, melyek tehát az államélet rendszeres működését szolgálják; tehát minden oly kiadás, mely magán, vagy vidéki érdekek előnyére szolgál, a költségvetésből törlendő és végre

harmadszor: hogy a kiadások megállapításánál irányadó legyen, hogy bizonyos államcél elérése végett azon mód alkalmaztassék, mely által a kívánt hatás a lehető legcsekélyebb kiadás igénybe vételével is állandóan elérhető.

Hibásnak tartottam a multban s hibásnak tartom a jelenben is, hogy az államköltségvetés megállapítása alkalmával — kivéve az 1868. évet — nem figyeltünk arra, mi az állam tiszta bevétele, azaz mi a nettójövedelmek. — Továbbá ezen nettójövedelmek nem voltak azon összegek, melyek fölöttük nem függő kötelezettségek teljesítésére szolgálnak, s így minden egyes tétel elemzésénél nem tartottuk szem előtt azt, hogy mi marad valójában szabad rendelkezésünkre. A jelen évi költségvetési előirányzatban a pénzügyminiszter részéről előterjesztettek ugyan a budget nettójövedele, de a pénzügyi bizottság előirányzatában eziránt számítását nem tett.

Szabad legyen nekem t. ház, a jelen évi vonatkozólag számítását tenni, melyből kitűnik, mi a szabad rendelkezésünkre fennmaradó összeg:

A pénzügyi bizottság előirányzata szerint a rendes és rendkívüli nettó bevétel 150,965,000 forint. Megjegyzem, hogy ezen nettóbevétel előirányzatának bevétel tételét közt vannak olyanok, melyek a tapasztalatok szerint túltoltaknak látszanak, ha csak rendkívüli kedvező körülmények közbe nem jönnek; a zárszámadási eredmény valószínűleg kevesebb lesz. De elfogadom ezen teltétszámítását alapul. Ha ebből le számítjuk azon tételket, melyeket részint hozott törvények, részint vállalt kötelezettségek folytán nem változtathatunk, ezek költségek:

Királyi udvartartás és kabinetiroda 4,724,000 ft, államadósság, 70,684,000 ft. Horvátországnak, nem számítva ide a Határőrvidéket, kijár a kötött egységessé rendelt kiadások 29,018,000 ft, központi nyugdíjak 234,000 ft, saját nyugdíjak 2,739,000 ft. Ehez vége a kamatbiztosítás tételét 15,000,000 forint: T e s z ö s s z e s e n 125,396,000 forint.

Miután ezen bevételek előállítására szükséges a pénzügyi igazgatás költségeinek fedezete, a mi tesz keresztként 7 milliót, összesen 132,396,000 ft vanonadó le az összes nettó-bevételből s marad 27,600,000, kerek számban 27 és fél millió ft a tőlünk függő többi rendes és rendkívüli kiadások fedezésére.

Ha a kiadási tételünk számításba vesszük a p. ü. bizottság által előirányzott rendes és rendkívüli kiadási tételket, melyek tesznek: — a rendes kiadásoknál 151,500,000, — a rendkívüli kiadásoknál 24,960,000, összesen 176,460,000 forintot, kijó a 25%, milliónyi hiány, tehát a deficit mindennem any, mennyi a kötelezett fizetések és a jövedelem előállítására nélkülözhetlen kiadások fedezete után szabad rendelkezésünkre fennmarad; röviden kifejezve költünk majdnem kétszer annyit, mint a mennyi a kötelezett fizetésekön fölül magmarad.

Nemde kevésbé vigasztaló kép: A mult hetén kiemelték egyik szónok, hogy ezen hiánnyal majdnem felérő összeg fordítható, részint beruházásokra, részint adósságot törlesztésére és kamatbiztosításra előlegre. Beismerem ezen állítás helyességét, annyiban, a mennyiben hasznos beruházásokra felvehető 4 millió, adóssági törlesztésre 6 millió, kamatbiztosításra 15 millió van előirányozva, mi összesen 25 milliót tesz.

Azonban erre megjegyzem, hogy oly államban, mely minden rendes kiadását a rendes bevételekből, tehát nem adóhátrányok és aktív követelések behajtása által fedezni képes, és e mellett nagy kitelnek örvend, lehetne a pénzügyek veszélyeztetése nélkül azon eljárást követni, hogy ezen beruházásokra, előlegekre és törlesztésekre igényelt összegek kölcsön útján szerzeszenek be, kivált ha ezen újabb kölcsön kamatai nem nagyobbak, mint a törlesztés utján beváltott kötvények kamatai voltak és ha a beruházások a kölcsön pénznek kematit behozzák. Ez esetben legfeljebb a kamatbiztosítási kötelezettségre vásárolt felvett összegek kamatával kellene mindaddig terhelni az államháztartást, míg a visszatartott felvett előleget a kamatokkal együtt az engedélykormány értelme mellett visszafizetik.

De Magyarország államhittelt meg van ingatva, a hitelhez folyamodhatunk nem lehet, sőt a helyes pénzügyi politika megköveteli, hogy ha fordítunk is a mult évben léteített kölcsön maradványából a hiány fedezésére nagyobb összeget, a többi a kiadások nevezetes mérkésése és a jövedelmek aránylagos szaporítása folytán kell fedeztünk.

De mily összeg erejéig és mikép? (Halljuk.)

Alapul veszem a pénzügyi bizottság kiszámítását, mely szerint részint megtakarításokkal, részint a bevételek emelésével 25%, milliónyi hiány fedezendő, még pedig lépezetesen három év leforgása alatt, a jövő évet még átmeneti évek tekintve, melyben a hiány fedezésére a fo-

lyóvá teendő kölcsönből 6 millió lenne fordítható, de már az 1877. évben a költségvetésnek teljes egyensúlyba kellene lendülnie.

Először: a nép aránylagos anyagi ereje legyen mérvadó az államháztartás megállapításánál,

másodszor: hogy az államjövőképesség csak oly szükségletek fedezésére fordítható, melyeket a közérdek követel, melyek tehát az államélet rendszeres működését szolgálják; tehát minden oly kiadás, mely magán, vagy vidéki érdekek előnyére szolgál, a költségvetésből törlendő és végre

harmadszor: hogy a kiadások megállapításánál irányadó legyen, hogy bizonyos államcél elérése végett azon mód alkalmaztassék, mely által a kívánt hatás a lehető legcsekélyebb kiadás igénybe vételével is állandóan elérhető.

Hibásnak tartottam a multban s hibásnak tartom a jelenben is, hogy az államköltségvetés megállapítása alkalmával — kivéve az 1868. évet — nem figyeltünk arra, mi az állam tiszta bevétele, azaz mi a nettójövedelmek. — Továbbá ezen nettójövedelmek nem voltak azon összegek, melyek fölöttük nem függő kötelezettségek teljesítésére szolgálnak, s így minden egyes tétel elemzésénél nem tartottuk szem előtt azt, hogy mi marad valójában szabad rendelkezésünkre. A jelen évi költségvetési előirányzatban a pénzügyminiszter részéről előterjesztettek ugyan a budget nettójövedele, de a pénzügyi bizottság előirányzatában eziránt számítását nem tett.

Szabad legyen nekem t. ház, a jelen évi vonatkozólag számítását tenni, melyből kitűnik, mi a szabad rendelkezésünkre fennmaradó összeg:

A pénzügyi bizottság előirányzata szerint a rendes és rendkívüli nettó bevétel 150,965,000 forint. Megjegyzem, hogy ezen nettóbevétel előirányzatának bevétel tételét közt vannak olyanok, melyek a tapasztalatok szerint túltoltaknak látszanak, ha csak rendkívüli kedvező körülmények közbe nem jönnek; a zárszámadási eredmény valószínűleg kevesebb lesz. De elfogadom ezen teltétszámítását alapul. Ha ebből le számítjuk azon tételket, melyeket részint hozott törvények, részint vállalt kötelezettségek folytán nem változtathatunk, ezek költségek:

Királyi udvartartás és kabinetiroda 4,724,000 ft, államadósság, 70,684,000 ft. Horvátországnak, nem számítva ide a Határőrvidéket, kijár a kötött egységessé rendelt kiadások 29,018,000 ft, központi nyugdíjak 234,000 ft, saját nyugdíjak 2,739,000 ft. Ehez vége a kamatbiztosítás tételét 15,000,000 forint: T e s z ö s s z e s e n 125,396,000 forint.

Miután ezen bevételek előállítására szükséges a pénzügyi igazgatás költségeinek fedezete, a mi tesz keresztként 7 milliót, összesen 132,396,000 ft vanonadó le az összes nettó-bevételből s marad 27,600,000, kerek számban 27 és fél millió ft a tőlünk függő többi rendes és rendkívüli kiadások fedezésére.

Ha a kiadási tételünk számításba vesszük a p. ü. bizottság által előirányzott rendes és rendkívüli kiadási tételket, melyek tesznek: — a rendes kiadásoknál 151,500,000, — a rendkívüli kiadásoknál 24,960,000, összesen 176,460,000 forintot, kijó a 25%, milliónyi hiány, tehát a deficit mindennem any, mennyi a kötelezett fizetések és a jövedelem előállítására nélkülözhetlen kiadások fedezete után szabad rendelkezésünkre fennmarad; röviden kifejezve költünk majdnem kétszer annyit, mint a mennyi a kötelezett fizetésekön fölül magmarad.

Nemde kevésbé vigasztaló kép: A mult hetén kiemelték egyik szónok, hogy ezen hiánnyal majdnem felérő összeg fordítható, részint beruházásokra, részint adósságot törlesztésére és kamatbiztosításra előlegre. Beismerem ezen állítás helyességét, annyiban, a mennyiben hasznos beruházásokra felvehető 4 millió, adóssági törlesztésre 6 millió, kamatbiztosításra 15 millió van előirányozva, mi összesen 25 milliót tesz.

Azonban erre megjegyzem, hogy oly államban, mely minden rendes kiadását a rendes bevételekből, tehát nem adóhátrányok és aktív követelések behajtása által fedezni képes, és e mellett nagy kitelnek örvend, lehetne a pénzügyek veszélyeztetése nélkül azon eljárást követni, hogy ezen beruházásokra, előlegekre és törlesztésekre igényelt összegek kölcsön útján szerzeszenek be, kivált ha ezen újabb kölcsön kamatai nem nagyobbak, mint a törlesztés utján beváltott kötvények kamatai voltak és ha a beruházások a kölcsön pénznek kematit behozzák. Ez esetben legfeljebb a kamatbiztosítási kötelezettségre vásárolt felvett összegek kamatával kellene mindaddig terhelni az államháztartást, míg a visszatartott felvett előleget a kamatokkal együtt az engedélykormány értelme mellett visszafizetik.

De Magyarország államhittelt meg van ingatva, a hitelhez folyamodhatunk nem lehet, sőt a helyes pénzügyi politika megköveteli, hogy ha fordítunk is a mult évben léteített kölcsön maradványából a hiány fedezésére nagyobb összeget, a többi a kiadások nevezetes mérkésése és a jövedelmek aránylagos szaporítása folytán kell fedeztünk.

De mily összeg erejéig és mikép? (Halljuk.)

Alapul veszem a pénzügyi bizottság kiszámítását, mely szerint részint megtakarításokkal, részint a bevételek emelésével 25%, milliónyi hiány fedezendő, még pedig lépezetesen három év leforgása alatt, a jövő évet még átmeneti évek tekintve, melyben a hiány fedezésére a fo-

lyóvá teendő kölcsönből 6 millió lenne fordítható, de már az 1877. évben a költségvetésnek teljes egyensúlyba kellene lendülnie.

Először: a nép aránylagos anyagi ereje legyen mérvadó az államháztartás megállapításánál,

másodszor: hogy az államjövőképesség csak oly szükségletek fedezésére fordítható, melyeket a közérdek követel, melyek tehát az államélet rendszeres működését szolgálják; tehát minden oly kiadás, mely magán, vagy vidéki érdekek előnyére szolgál, a költségvetésből törlendő és végre

harmadszor: hogy a kiadások megállapításánál irányadó legyen, hogy bizonyos államcél elérése végett azon mód alkalmaztassék, mely által a kívánt hatás a lehető legcsekélyebb kiadás igénybe vételével is állandóan elérhető.

Hibásnak tartottam a multban s hibásnak tartom a jelenben is, hogy az államköltségvetés megállapítása alkalmával — kivéve az 1868. évet — nem figyeltünk arra, mi az állam tiszta bevétele, azaz mi a nettójövedelmek. — Továbbá ezen nettójövedelmek nem voltak azon összegek, melyek fölöttük nem függő kötelezettségek teljesítésére szolgálnak, s így minden egyes tétel elemzésénél nem tartottuk szem előtt azt, hogy mi marad valójában szabad rendelkezésünkre. A jelen évi költségvetési előirányzatban a pénzügyminiszter részéről előterjesztettek ugyan a budget nettójövedele, de a pénzügyi bizottság előirányzatában eziránt számítását nem tett.

Szabad legyen nekem t. ház, a jelen évi vonatkozólag számítását tenni, melyből kitűnik, mi a szabad rendelkezésünkre fennmaradó összeg:

A pénzügyi bizottság előirányzata szerint a rendes és rendkívüli nettó bevétel 150,965,000 forint. Megjegyzem, hogy ezen nettóbevétel előirányzatának bevétel tételét közt vannak olyanok, melyek a tapasztalatok szerint túltoltaknak látszanak, ha csak rendkívüli kedvező körülmények közbe nem jönnek; a zárszámadási eredmény valószínűleg kevesebb lesz. De elfogadom ezen teltétszámítását alapul. Ha ebből le számítjuk azon tételket, melyeket részint hozott törvények, részint vállalt kötelezettségek folytán nem változtathatunk, ezek költségek:

Királyi udvartartás és kabinetiroda 4,724,000 ft, államadósság, 70,684,000 ft. Horvátországnak, nem számítva ide a Határőrvidéket, kijár a kötött egységessé rendelt kiadások 29,018,000 ft, központi nyugdíjak 234,000 ft, saját nyugdíjak 2,739,000 ft. Ehez vége a kamatbiztosítás tételét 15,000,000 forint: T e s z ö s s z e s e n 125,396,000 forint.

Miután ezen bevételek előállítására szükséges a pénzügyi igazgatás költségeinek fedezete, a mi tesz keresztként 7 milliót, összesen 132,396,000 ft vanonadó le az összes nettó-bevételből s marad 27,600,000, kerek számban 27 és fél millió ft a tőlünk függő többi rendes és rendkívüli kiadások fedezésére.

Ha a kiadási tételünk számításba vesszük a p. ü. bizottság által előirányzott rendes és rendkívüli kiadási tételket, melyek tesznek: — a rendes kiadásoknál 151,500,000, — a rendkívüli kiadásoknál 24,960,000, összesen 176,460,000 forintot, kijó a 25%, milliónyi hiány, tehát a deficit mindennem any, mennyi a kötelezett fizetések és a jövedelem előállítására nélkülözhetlen kiadások fedezete után szabad rendelkezésünkre fennmarad; röviden kifejezve költünk majdnem kétszer annyit, mint a mennyi a kötelezett fizetésekön fölül magmarad.

Nemde kevésbé vigasztaló kép: A mult hetén kiemelték egyik szónok, hogy ezen hiánnyal majdnem felérő összeg fordítható, részint beruházásokra, részint adósságot törlesztésére és kamatbiztosításra előlegre. Beismerem ezen állítás helyességét, annyiban, a mennyiben hasznos beruházásokra felvehető 4 millió, adóssági törlesztésre 6 millió, kamatbiztosításra 15 millió van előirányozva, mi összesen 25 milliót tesz.

Azonban erre megjegyzem, hogy oly államban, mely minden rendes kiadását a rendes bevételekből, tehát nem adóhátrányok és aktív követelések behajtása által fedezni képes, és e mellett nagy kitelnek örvend, lehetne a pénzügyek veszélyeztetése nélkül azon eljárást követni, hogy ezen beruházásokra, előlegekre és törlesztésekre igényelt összegek kölcsön útján szerzeszenek be, kivált ha ezen újabb kölcsön kamatai nem nagyobbak, mint a törlesztés utján beváltott kötvények kamatai voltak és ha a beruházások a kölcsön pénznek kematit behozzák. Ez esetben legfeljebb a kamatbiztosítási kötelezettségre vásárolt felvett összegek kamatával kellene mindaddig terhelni az államháztartást, míg a visszatartott felvett előleget a kamatokkal együtt az engedélykormány értelme mellett visszafizetik.

De Magyarország államhittelt meg van ingatva, a hitelhez folyamodhatunk nem lehet, sőt a helyes pénzügyi politika megköveteli, hogy ha fordítunk is a mult évben léteített kölcsön maradványából a hiány fedezésére nagyobb összeget, a többi a kiadások nevezetes mérkésése és a jövedelmek aránylagos szaporítása folytán kell fedeztünk.

De mily összeg erejéig és mikép? (Halljuk.)

Alapul veszem a pénzügyi bizottság kiszámítását, mely szerint részint megtakarításokkal, részint a bevételek emelésével 25%, milliónyi hiány fedezendő, még pedig lépezetesen három év leforgása alatt, a jövő évet még átmeneti évek tekintve, melyben a hiány fedezésére a fo-

lyóvá teendő kölcsönből 6 millió lenne fordítható, de már az 1877. évben a költségvetésnek teljes egyensúlyba kellene lendülnie.

Először: a nép aránylagos anyagi ereje legyen mérvadó az államháztartás megállapításánál,

másodszor: hogy az államjövőképesség csak oly szükségletek fedezésére fordítható, melyeket a közérdek követel, melyek tehát az államélet rendszeres működését szolgálják; tehát minden oly kiadás, mely magán, vagy vidéki érdekek előnyére szolgál, a költségvetésből törlendő és végre

harmadszor: hogy a kiadások megállapításánál irányadó legyen, hogy bizonyos államcél elérése végett azon mód alkalmaztassék, mely által a kívánt hatás a lehető legcsekélyebb kiadás igénybe vételével is állandóan elérhető.

Hibásnak tartottam a multban s hibásnak tartom a jelenben is, hogy az államköltségvetés megállapítása alkalmával — kivéve az 1868. évet — nem figyeltünk arra, mi az állam tiszta bevétele, azaz mi a nettójövedelmek. — Továbbá ezen nettójövedelmek nem voltak azon összegek, melyek fölöttük nem függő kötelezettségek teljesítésére szolgálnak, s így minden egyes tétel elemzésénél nem tartottuk szem előtt azt, hogy mi marad valójában szabad rendelkezésünkre. A jelen évi költségvetési előirányzatban a pénzügyminiszter részéről előterjesztettek ugyan a budget nettójövedele, de a pénzügyi bizottság előirányzatában eziránt számítását nem tett.

Szabad legyen nekem t. ház, a jelen évi vonatkozólag számítását tenni, melyből kitűnik, mi a szabad rendelkezésünkre fennmaradó összeg:

A pénzügyi bizottság előirányzata szerint a rendes és rendkívüli nettó bevétel 150,965,000 forint. Megjegyzem, hogy ezen nettóbevétel előirányzatának bevétel tételét közt vannak olyanok, melyek a tapasztalatok szerint túltoltaknak látszanak, ha csak rendkívüli kedvező körülmények közbe nem jönnek; a zárszámadási eredmény valószínűleg kevesebb lesz. De elfogadom ezen teltétszámítását alapul. Ha ebből le számítjuk azon tételket, melyeket részint hozott törvények, részint vállalt kötelezettségek folytán nem változtathatunk, ezek költségek:

Királyi udvartartás és kabinetiroda 4,724,000 ft, államadósság, 70,684,000 ft. Horvátországnak, nem számítva ide a Határőrvidéket, kijár a kötött egységessé rendelt kiadások 29,

A BUDAPESTI ÁRÚ- ÉS ÉRTÉKTŐZSDE ÁRJEJYZÉSEI. (HIVATALOS.) A BÉCSI TŐZSDE ÁRJEJYZÉSEI. 1875. január 30-án.

Table with multiple columns listing market prices for various goods, currencies, and securities. Includes sections for 'Gabona árak', 'Kötvények', 'Malmok', 'Közlekedési vállalatok', and 'Magasorszjegyek'.

Advertisement for 'Temesvári Emanuel magyar cipőgyára' (Temesvári Emanuel Hungarian Shoe Factory) located at Király-utca 1. Specializes in various styles of shoes.

Advertisement for 'Az érmek, ásványok és régiségek IRODÁJA' (Office of Coins, Minerals, and Antiquities) at Lloyd-épületben. Offers books and information on numismatics.

Advertisement for 'Csak 7 ft 50 krajczárért' (Only for 7 forints 50 krajczars). Promotes a book or collection available for a low price.

Advertisement for 'NAPTÁRI jegyzék-könyvecske' (Calendar Booklet) for 1875. Published by Franklin-Társulat. Includes a list of names and titles.

Advertisement for 'Magyarország képekben' (Hungary in Pictures) by Honismerető album. A collection of 400 Hungarian objects.

Advertisement for 'VEZÉRCSILLAGOK' (Star of Leaders) by Franklin-Társulat. A collection of sayings and thoughts by famous figures.

Advertisement for 'HATÁRIDŐ-NAPTÁR' (Deadline Calendar) for 1875. Published by Franklin-Társulat. A practical calendar for students and professionals.

Advertisement for 'Finom selyemárúk' (Fine Silks) and 'női ruhakelmék' (Women's Dressing Gowns) by Hamburger Adolf.

Advertisement for 'KÉPES MESE KÖNYVEI' (Picture Storybooks) by Franklin-Társulat. A series of illustrated children's books.

Advertisement for 'TÓTH LAJOS' (Lajos Tóth) and 'KÖZSÉGI KALAUZ' (Community Directory) for 1875.

Advertisement for 'István bácsi naptára' (Uncle István's Calendar) for 1875. A popular almanac.

Advertisement for 'GYAKORLATI UTMUTATÁS' (Practical Guide) by Gyürky Antal. A manual on practical matters.

Advertisement for 'A NÉVTELENEK' (The Nameless) by Irta. A collection of anonymous sayings and riddles.

Advertisement for 'Bécsi-utca 6. sz., az udvarban' (6th street, in the courtyard). A notice or advertisement for a business or property.

Large advertisement for 'HOGYAN BOLDOGULUNK?' (How do we become happy?) by Dr. Mathews Vilmos. A philosophical and practical treatise.

Advertisement for 'KÖZSÉGI KALAUZ' (Community Directory) by Vezerkönyv. A directory for the community.

Advertisement for 'PÖT-SZÓTÁR SUPPLEMENT-LEXIKON' (Pöt-Szótár Supplement-Lexicon) by Dr. Ballagi Mór. A dictionary supplement.

